

Karşınızda Rengârenk Mercanlar!

Su altında, farklı renk ve biçimleriyle dikkat çeken mercanlar hakkında neler biliyorsunuz? Sizce de oldukça etkileyici görünmüyorlar mı? Bu yazımızda mercanlarla ilgili pek çok bilgi edineceksiniz. Hazırsanız başlayalım!

Mercanlar görünüşleri nedeniyle bitkiye benzeseler de hayvanlar âleminin Knidliler adı verilen şubesine bağlı omurgasız hayvanlardır. Bilimsel sınıflandırmada *Anthozoa* adıyla bilinen mercanlar, topluluklar hâlinde yaşar. Ancak bu toplulukların oluşmasında rol oynayan ve mikroskop altında görülebilecek kadar küçük yapılar vardır. Bunlara polip denir. Yani yüzlerce ya da binlerce polip bir araya gelerek mercan topluluklarını oluşturur.

Älem, şube, sınıf gibi sözcükler kafanızı karıştırabilir. Bunları aklınızda daha iyi tutabilmeniz için canlıların sınıflandırmasıyla ilgili genelden özele doğru giden bir tablo işinize yarayabilir. Tablonun yanında gördüğünüz sözcüklerle bir mercan türünün genelden özele doğru sınıflandırılması.

Älem	Hayvanlar
Şube	Knidliler
Sınıf	Mercanlar (Anthozoa)
Takım	Sert Merganlar
Aile	Mussidae
Cins	Diploria
Tür	Diploria labyrinthiformis

Beyin mercanı olarak da bilinen *Diploria labyrinthiformis*

Mercanlar genellikle sert mercanlar ve yumuşak mercanlar olmak üzere iki grupta incelenir. Sert mercanlar uzun yıllar içerisinde bir araya gelerek görünümleri kayaya benzeyen yapılar oluşturur. Bu yapılara mercan resifleri denir. Bunu yapmak için deniz suundaki kalsiyum karbonatı kullanırlar. Kireç taşı olarak da adlandırılan bu kimyasal bileşik sayesinde sert mercanlar kendilerine bir dış iskelet oluşturur. Yumuşak mercanlardaysa bu sert yapı görülmez, onlar daha küçük topluluklar hâlinde yaşar. Yumuşak mercanları, canlı renklerinden, tüylü yapılarından ve dokunaçlarından tanıyabilirsiniz.

Kalsiyum karbonat, doğada tebeşir ve mermer yapılarında karşımıza çıkan, günlük yaşamda kullandığımız kâğıt, boya ve bazı inşaat malzemelerinin üretiminde de yer alan bir bileşiktir.

Yumuşak mercan türüne bir örnek

Sert mercanların oluşturduğu bir mercan resifi

Ekosistemimize pek çok yararı olan mercanlar, deniz canlılarının barınması ve avcılardan saklanması için doğal bir barınaktır. Aynı zamanda mercan resifleri, okyanuslardaki büyük dalgaların etkisini azaltarak kıyı şeritlerinin korunmasını sağlar.

Mercanların nasıl beslendiğini merak ediyor musunuz? Aslında bunun birden fazla yolu var. Bazı mercanlar, dokunaçları aracılığıyla yapışkan bir madde salgılayarak zooplankton adı verilen hayvansal organizmaları, küçük balıkları ya da denizanalarını avlar ve onlarla beslenir. Bazılarıysa birlikte yaşadıkları deniz yosunlarının fotosentezle ürettikleri besinlerden enerji sağlar.

Okyanus ve deniz sularının ısınması ve kirlenmesi ne yazık ki mercanların sağlığını da etkiliyor. Bunun gibi olumsuz koşullar oluştuğunda, mercanlar birlikte yaşadıkları deniz yosunlarını üzerlerinden atar. Böylece yeterli miktarda enerji elde edemeyerek renklerini kaybedip beyazlaşırlar ve yaşamsal faaliyetleri azalır.

Avustralya'da bulunan Büyük Set Resifi'ndeki beyazlaşmış mercanlar

Peki, mercanlar nasıl renkli olabiliyor dersiniz? Aslında mercanlar renklerini birlikte yaşadıkları ve enerji üretmelerine yardımcı olan deniz yosunlarından alır. Deniz yosunları, hem taşıdıkları klorofil hem de ışığa ve sıcaklığa duyarlı, canlıya renk veren kimyasal maddeler yani pigmentler aracılığıyla mercanların farklı renklerde görünmesini sağlar. Çeşitli ışık ve sıcaklık koşullarında bu renkler değişkenlik gösterebilir. Böylesine farklı ve canlı renkler de mercanların dikkat çekmelerine ve küçük balıkları daha kolay avlamalarına yardımcı olur.

İklim değişikliğine bağlı olarak suların sıcaklığı arttığında bu ortam, mercanların yaşamı için elverişsiz hâle gelebiliyor. Bilim insanları, bu durumda genç mercanların kendilerine daha uygun bir yaşam alanı bulabilmek için hareket ettiğini bulmuşlar.

Mercanların renkli ve hareketli görüntülerini yakından izlemek isterseniz bu karekodu akıllı telefonlarınız aracılığıyla okutmanız ya da aşağıda verilen linki internet tarayıcınıza yazmanız yeterli.
<https://vimeo.com/88829079>

Mercan resifleri daha çok tropikal bölgelerde ve ılık sularda bulunsalar da bazı yumuşak mercanlar soğuk sularda da yaşayabilir. Bu nedenle ülkemizde mercan resifleri bulunmaz.

Ancak bazı yumuşak mercanlara ve küçük boyutlu sert mercanlara az da olsa rastlanabilir.

Bu fotoğraftaki kırmızı mercanlar ülkemizde Ayvalık kıyı sularında görülüyor.

İlginc görünüşleriyle dikkat çeken bazı mercanları tanımaya hazır mısınız?

Mantar mercanı

Geyik boynuzu mercanı

Marul mercan

Turuncu fincan mercanı

Kabarık mercanı olarak da bilinen üzüm mercanı

Nihan Yapıcı
Çizim: Nurdan Uykal